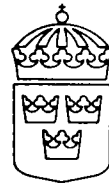

Lagutskottets betänkande

1986/87:22

om konsumentpolitiska frågor m. m.

(prop. 1986/87:100, bil. 9, C 1, C 4 och C 5)

LU
1986/87:22

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet dels proposition 1986/87:100 bilaga 9 (finansdepartementet) i vad avser anslag till marknadsdomstolen, konsumentverket och allmänna reklamationsnämnden, dels tio motioner som väckts under den allmänna motionstiden och som tar upp olika konsumentpolitiska frågor.

Utskottet tillstyrker bifall till propositionen i förevarande delar och avstyrker bifall till samtliga motioner.

Till betänkandet har fogats elva reservationer, varav två (m, fp, c), en (fp, c), fyra (m) och fyra (fp), samt tre särskilda yttranden.

Propositionen

I proposition 1986/87:100 bilaga 9 (finansdepartementet) föreslår regeringen under punkterna C 1, C 4 och C 5 att riksdagen

(C 1) till *Marknadsdomstolen* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 599 000 kr.,

(C 4) till *Konsumentverket* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 51 161 000 kr.,

(C 5) till *Allmänna reklamationsnämnden* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 8 882 000 kr.

Motionerna

1986/87:L701 av Håkan Stjernlöf (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående SAS överbokning.

1986/87:L704 (1986/87:K410) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om datorstödd konsumentupplysning.

1986/87:L705 av Siw Persson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att konsumentverket får i uppdrag att finna former för en mer kontinuerlig information om gällande regler och riktlinjer på konsumentskyddsområdet.

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om revidering av regelsystemet på konsumentskyddsområdet i takt med utvecklingen.

1986/87:L708 av Marita Bengtsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till lag om förbud mot import och försäljning av krigs- och våldsleksaker.

1986/87:L710 av Nils Berndtson och Tore Claeson (båda vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande information om skäl till prisnedsättningen på livsmedel.

1986/87:L711 av Margareta Andrén (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en ombudsman för granskning av humanitära och välgörande insamlingar.

1986/87:L712 av Ulla Orring m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om initiativ från konsumentverket att i samarbete med andra organ stimulera till ett frivilligt varudeklarationssystem för vissa varor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om datorstödd konsumentupplysning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om varuprovningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentskydd på bilområdet,

5. att riksdagen beslutar minska anslaget till Konsumentverket med 300 000 kr. jämfört med regeringens förslag,

6. att riksdagen till allmänna reklamationsnämnden anslår ytterligare 300 000 kr. utöver regeringens förslag,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avskaffande av det partssammansatta rådet vid allmänna reklamationsnämnden.

1986/87:L714 av Åke Selberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om test av leksaksartiklar.

1986/87:L716 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om konsumentpolitikens inriktning,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om förslag i besparings-syfte som syftar till sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd och konsumentverket i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar att till konsumentverket för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

1986/87:L718 (1986/87:Ju641) av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring eller tillägg i marknadsföringslagen så att könsdiskriminerande reklam förbjuds.

Inledning

Utskottet behandlar i betänkandet frågan om anslag för budgetåret 1987/88 till marknadsdomstolen, konsumentverket och allmänna reklamationsnämnden jämte två motioner (L712 yrkandena 5–7 och L716 yrkandena 2–3) med anknytning till de två sistnämnda myndigheternas anslag och organisation. Vidare behandlas en motion (L716 yrkande 1) som berör konsumentpolitikens inriktning. Utskottet behandlar därjämte nio motioner som berör följande ämnen, nämligen kontinuerlig information om gällande riktlinjer (L705), informationskyldighet vid extrapriser på livsmedel (L710), standardiserad varuinformation (L712 yrkande 1), datakommunikation inom konsumentinformationen (L704 och L712 yrkande 2), konsumentverkets varuprovningsverksamhet (L712 yrkande 3), konsumentskydd på bilområdet (L712 yrkande 4), könsdiskriminerande reklam (L718), förbud mot krigsleksaker (L708), begränsning av ljudnivån på leksaker (L714), överbokningen hos SAS (L701) samt kontroll av välgörenhetsinsamlingar (L711).

Som en allmän bakgrund till förslagen i propositionen och motionerna kan nämnas att riksdagen våren 1986 godkände mål och riktlinjer för konsumentpolitiken (prop. 1986/87:121, LU 34, rskr. 292). Riksdagsbeslutet innebär att målet för konsumentpolitiken skall vara att stödja hushållen i deras strävan att effektivt utnyttja sina resurser samt att stärka konsumenternas ställning på marknaden. Konsumentpolitiken skall sålunda bli tydligare inriktad på hushållsekonomiska frågor och då särskilt på hushållens baskonsumtion. Tre särskilt viktiga utvecklingslinjer utpekas i riksdagsbeslutet. För det första skall den lokala verksamheten ges hög prioritet. Utbyggnaden, som skall ske genom kommunernas frivilliga åtaganden, bör ha som mål att konsumentpolitisk verksamhet inrättas i alla kommuner. Vidare bör de lokala konsumentmyndigheternas arbetsuppgifter och myndigheternas samarbete med andra intressenter ges större omfattning. Bl. a. skall reklamationshanteringen decentraliseras ytterligare. För det andra skall särskilt utsatta grupper stödjäs. För det tredje förordas att fler grupper i samhället engageras i konsumentpolitiken. Konsumenternas möjligheter att påverka produktion och distribution av varor och tjänster kan på det sättet förstärkas. Ett ökat engagemang från organisationer eftersträvas. Vidare skall företagen ha ett större ansvar för att förbättra konsumenternas förhållanden.

För att uppnå målet med konsumentpolitiken skall särskilda insatser göras när det gäller att utveckla konsumenternas kunskaper genom utbildning, konsumentinformation och information från företagen m. m. Forskning och andra undersökningar om konsumenternas förhållanden skall få hög prioritet. Riksdagsbeslutet innebär att konsumentverket tilldelas medel för vissa åtgärder när det gäller livsstilsreklam och könsdiskriminerande reklam.

Några organisationsfrågor tas upp i riksdagsbeslutet. För att allmänna reklamationsnämndens verksamhet löpande skall kunna värderas i ett konsumentpolitiskt perspektiv beslöts att ett råd med företrädare för konsumenter, näringsliv och kommuner knyts till nämnden. En omorganisation av konsumentverket beslöts också.

Marknadsdomstolen handlägger ärenden enligt konkurrenslagen (1982:729), marknadsföringslagen (1975:1418), konsumentkreditlagen (1977:981), lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker och lagen (1978:764) med vissa bestämmelser om marknadsföring av tobaksvaror, konsumentförsäkringslagen (1980:38), lagen (1971:112) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden samt lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor med uppgift att stödja hushållen i deras strävan att effektivt utnyttja sina resurser samt att stärka konsumenternas ställning på marknaden. I anslutning till detta fullgörs de uppgifter som ankommer på konsumentombudsmannen enligt marknadsföringslagen och lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Verket fullgör vidare uppgifter enligt konsumentkreditlagen och förordningen (1985:619) om statligt stöd till glesbygd.

Konsumentverket omorganiserades den 1 juli 1986 som en följd av riksdagens ovan redovisade beslut. Fr. o. m. budgetåret 1986/87 har programindelningen avskaffats, och verket erhåller medel genom ett förvaltningskostnadsanslag (förslagsanslag).

Allmänna reklamationsnämnden har till uppgift att pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare rörande varor, tjänster och andra nyttigheter samt att ge rekommendationer om hur tvister bör lösas. Nämnden skall dessutom på begäran av domstol avge yttranden enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden. Vidare skall nämnden stödja kommunernas reklamationshantering och därvid bl. a. informera om nämndens praxis och ge råd till konsumentvägledare på lokal nivå. Till nämnden har knutits ett råd med uppgift att bistå nämnden i viktigare frågor om verksamhetens omfattning och inriktning. Rådet skall bestå av företrädare för konsumenter, näringsidkare och kommuner.

I budgetpropositionen föreslås såvitt gäller marknadsdomstolen att riksdagen för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 599 000 kr.

Propositionen har i denna del inte föranlett något motionsyrkande, och utskottet tillstyrker förslaget.

I fråga om konsumentverket föreslås att riksdagen för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 51 161 000 kr., vilket innebär en höjning av anslaget med 1 160 000 kr. Utgångspunkten vid anslagsberäkningen har varit huvudförslaget med en beräknad minskning med 1 % för ifrågavarande budgetår.

Beträffande allmänna reklamationsnämnden föreslås att medel för budgetåret 1987/88 beräknas med en real minskning av utgifterna med 1 % vilket innebär ett förslagsanslag av 8 882 000 kr.

Medelsberäkningen för allmänna reklamationsnämnden kritiserar i motion L712 (fp). Motionärerna hänvisar till riksdagsbeslutet våren 1986 om en ökad lokal reklamationshantering vilket medförde en minskning av anslaget för budgetåret 1986/87 till allmänna reklamationsnämnden med 300 000 kr. Enligt motionärerna har emellertid den avsedda decentraliserade reklamationshanteringen ännu inte trätt i kraft. Tillströmningen av ärenden till

allmänna reklamationsnämnden är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare år. Den bedömning som gjordes våren 1986 var enligt motionärerna sålunda felaktig. Mot denna bakgrund föreslås i motionen (yrkande 6) att anslaget till allmänna reklamationsnämnden ökas med 300 000 kr. för budgetåret 1987/88.

En reduktion av anslaget till konsumentverket begärs i motionerna L712 (fp) och L716 (m). Motionärerna i motion L716 framhåller att med ändrad inriktning av konsumentverkets verksamhet kan besparingar göras. I motionen förordas sålunda att konsumentverkets uppgifter begränsas. Verket bör prioritera produktsäkerhetsarbetet på sådana områden som inte faller under annan myndighets verksamhetsområde. Vidare bör verket prioritera frågor rörande efterlevnaden av marknadsföringslagen, avtalsvillkorlagen och branschöverenskommelser. Dessutom bör konsumentverket i ökad utsträckning syssla med jämförande information om varors pris och kvalitet. Däremot bör verket avstå från att behandla frågor som naturligen hör hemma under andra specialmyndigheter. Med den nu förordade inriktningen av konsumentverkets verksamhet saknas det enligt motionärernas mening skäl för att ge verket det resurstillskott som regeringen föreslår.

Eventuella tillkommande uppgifter får lösas genom omfördelningar inom verket. Mot denna bakgrund yrkar motionärerna (yrkande 3) att konsumentverket erhåller ett oförändrat anslag, dvs. ett anslag motsvarande det som gällde för budgetåret 1986/87 eller 50 001 000 kr.

I motion L712 yrkas att riksdagen till konsumentverket anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 300 000 kr. minskat anslag, dvs. ett anslag av 50 861 000 kr. Genom anslagsminskningen vill motionärerna finansiera den i motionen begärda ökningen av anslaget till allmänna reklamationsnämnden.

Utskottet vill inledningsvis erinra om de ställningstaganden som riksdagen gjorde våren 1986 när frågan om en ökad lokal reklamationshantering samt anslaget till allmänna reklamationsnämnden behandlades (LU 1985/86:34). Utskottet fann därvid i likhet med föredragande statsrådet att en ökad lokal reklamationshantering borde kunna leda till minskad belastning på allmänna reklamationsnämnden, vilket rimligen också borde resultera i ett i motsvarande grad minskat behov av resurser. Hur stor resursminskningen kunde bli var en bedömningsfråga och avhängig den takt i vilken den decentraliserade reklamationshanteringen kunde byggas ut. Utskottet ansåg för sin del att det var tveksamt om ärendetillströmningen skulle komma att minska under budgetåret 1986/87 i den utsträckning som förutsattes i propositionen. Vid en samlad bedömning av nämndens resurser ansåg utskottet inte att en så stor besparing kunde göras som föreslogs i propositionen, nämligen 700 000 kr. Utskottet beräknade att besparingen skulle bli 300 000 kr. och föreslog därför en höjning av det av regeringen föreslagna anslaget med 400 000 kr. Riksdagen godkände utskottets hemställan.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att en ökad decentralisering av reklamationsärenden till den kommunala konsumentverksamheten bör kunna leda till minskad belastning på allmänna reklamationsnämnden, och således även ett minskat resursbehov. Såsom utskottet framhöll i sitt ovannämnda betänkande är frågan om hur stor resursminskningen kan bli en

bedömningsfråga och beroende av hur snabbt den lokala reklamationshanteringen kan byggas ut. Utskottet gör den bedömningen att den decentraliserade hanteringen av reklamationsärenden bör kunna få betydligt större genomslagskraft under nästa budgetår. Utskottet är därför inte berett att tillstyrka en höjning av anslaget till allmänna reklamationsnämnden såsom begärts i motion L712. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag om medelsanvisning till allmänna reklamationsnämnden och avstyrker bifall till motion L712 yrkande 6.

När det gäller anslaget till konsumentverket vill utskottet erinra om att det har beräknats med utgångspunkt i huvudförslaget, vilket reellt sett innebär en fortsatt minskning av verkets resurser. En ytterligare reducering av anslaget i enlighet med förslaget i motion L716 skulle enligt utskottets uppfattning innebära att för konsumenterna värdefull verksamhet fick eftersättas. Utskottet kan inte medverka till en sådan utveckling och avstyrker därför bifall till motionen i nu behandlad del. Mot bakgrund av utskottets ovan redovisade ställningstagande i fråga om den i motion L712 begärda höjningen av anslaget till allmänna reklamationsnämnden avstyrker utskottet även yrkandet om finansiering härav genom reducering av anslaget till konsumentverket.

Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag såvitt gäller anslaget till konsumentverket.

En besparingsmöjlighet på längre sikt föreslås också i motion L716 (m), nämligen en sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd (SPK) med konsumentverket till ett organ. Enligt motionärerna skulle en sådan omorganisation möjliggöra ytterligare samordning av den konsumentinformation som båda verken producerar, och härigenom skulle ytterligare rationaliseringsvinster kunna uppnås. De begär (yrkande 2) förslag i enlighet med det anförda.

Utskottet erinrar om att motionsyrkanden om en sammanslagning av SPK med konsumentverket har prövats och avslagits av riksdagen ett flertal gånger under de senaste åren. Näringsutskottet som på begäran av lagutskottet yttrat sig i saken (se senast NU 1985/86:6 y) har därvid funnit att tanken på en sammanslagning framstår som orealistisk med hänsyn till att myndigheternas aktiviteter är av mycket olika karaktär och riktar sig till skilda målgrupper. Då lagutskottet senast behandlade frågan våren 1986 (LU 1985/86:34) anslöt sig utskottet helt till näringsutskottets ställningstagande och avstyrkte bifall till det då aktuella motionsyrkandet, vilket riksdagen godkände.

Utskottet finner inte skäl föreligga för ett ändrat ställningstagande i frågan från riksdagens sida och avstyrker således bifall till motion L716 yrkande 2.

Utskottet behandlar i detta sammanhang en i motion L712 (fp) upptagen fråga om det partssammansatta rådet hos allmänna reklamationsnämnden. Motionärerna anser att det ej föreligger något behov av ett sådant råd. Det leder enligt motionärerna enbart till onödig byråkrati och kostnader som inte uppvägs av några vinster för konsumenten. Motionärerna begär därför (yrkande 7) ett tillkännagivande om att det partssammansatta rådet hos allmänna reklamationsnämnden bör avskaffas.

Som ovan redovisats godkände riksdagen våren 1986 att ett partssamman-

satt råd knöts till allmänna reklamationsnämnden. I sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1985/86:34 fann utskottet i likhet med föredragande statsrådet att det var angeläget att allmänna reklamationsnämndens verksamhet i högre grad än för närvarande förankrades i de konsumentpolitiska sammanhangen. Mot bakgrund härav fann utskottet förslaget i propositionen om inrättandet av ett partssammansatt råd, knutet till nämnden, intressant och väl värt att pröva. Ett sådant råd skulle kunna ge nämnden vägledning i olika policyfrågor. Utskottet tillstyrkte därför förslaget i propositionen att knyta ett partssammansatt råd till allmänna reklamationsnämnden. Utskottet framförde även en del synpunkter på vilka arbetsuppgifter rådet borde ha. En förstahandsuppgift för rådet borde vara att vägleda nämnden i policyfrågor. En annan viktig uppgift för rådet borde vara att finna former för hur nämndens erfarenheter och kunskaper skulle kunna ges en ökad och vidare spridning än vad som nu är fallet.

Enligt utskottets mening har några nya omständigheter inte framkommit som bör föranleda riksdagen att ompröva sin inställning till frågan om ett partssammansatt råd hos allmänna reklamationsnämnden. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion L712 yrkande 7.

Konsumentpolitikens inriktning m. m.

I motion L716 (m) behandlas frågan om den framtida konsumentpolitikens inriktning. Motionärerna framhåller att konsumentpolitiken måste utgå från konsumenternas rätt att utifrån sin egen situation träffa ett önskat val. Det är således individernas valfrihet som skall styra företagens utbud av varor och tjänster. Enligt motionärerna är det endast ett marknadsekonomiskt system med näringsfrihet och fri konkurrens som garanterar att de enskilda människorna kan styra sin konsumtion i banor som bäst passar de egna önskemålen och den egna ekonomin. Motionärerna begär (yrkande 1) ett tillkännagivande av det anförda.

Utskottet erinrar om att ett motionsyrkande med i huvudsak samma syfte som det nu aktuella behandlades i samband med riksdagens beslut våren 1986 om konsumentpolitikens inriktning (prop. 1985/86:121, LU 34, rskr. 292). På lagutskottets begäran yttrade sig näringsutskottet i frågan och framhöll därvid bl. a. att det inte förelåg något förslag om att det marknadsekonomiska systemet skulle uppges eller väsentligen förändras. Marknadsekonomins brister fick man dock inte bortse från. Enighet tycktes råda om att dessa brister i första hand borde bekämpas genom lagstiftning och att konkurrens- och lagstiftningen därvid spelade en nyckelroll. Näringsutskottet ville från sina utgångspunkter understryka det som i propositionen sades om effektiv konkurrens som ett led i konsumentpolitiken. Fortsatta och intensifierade insatser för att befrämja konkurrensen borde alltså utgöra ett viktigt inslag i denna politik. Något särskilt uttalande av riksdagen härom fann näringsutskottet inte motiverat. Lagutskottet anslöt sig till näringsutskottets ställningstagande och avstyrkte bifall till motionsyrkandet.

Vad sålunda anförts äger fortfarande giltighet. Inte heller det nu föreliggande motionsyrkandet bör därför föranleda något uttalande från riksdagens sida. Yrkande 1 i motion L716 avstyrks följaktligen.

Information om gällande regler och riktlinjer på konsumentskyddsområdet m. m.

LU 1986/87:22

I motion L705 (fp) begärs (yrkande 1) att konsumentverket får i uppdrag att finna former för en mer kontinuerlig information om gällande regler och riktlinjer på konsumentskyddsområdet. Motionären anför att när en riktlinje utfärdas görs ofta en informationsinsats som leder till att företagen agerar i enlighet med vad som sägs i riktlinjen. Så småningom faller dock riktlinjen i glömska och därmed också de regler som uppställts. Enligt motionären är det därför nödvändigt att finna former för en mer kontinuerlig information om gällande regler. Vidare anför i motionen att det också är viktigt – inte minst för efterlevnaden av reglerna på konsumentskyddsområdet – att dessa riktlinjer och branschöverenskommelser revideras i takt med utvecklingen, och motionären begär i yrkande 2 ett tillkännagivande härom.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är angeläget att näringsidkare och konsumenter kontinuerligt informeras om gällande riktlinjer samt att regelsystemet ses över i takt med utvecklingen. Enligt vad utskottet inhämtat pågår också inom konsumentverket ständigt arbete med olika informationsinsatser. När det särskilt gäller information om utfärdade riktlinjer kan konstateras att verket en gång i halvåret upprättar en förteckning över dessa i kronologisk ordning samt med sakregister. Denna förteckning ingår i konsumentverkets författningssamling och distribueras således till abonnenterna på författningssamlingen. Vidare informeras, enligt vad utskottet erfarit, bl. a. Näringslivets delegation för marknadsrätt (NDM) om varje upprättad förteckning. I fråga om revidering av regelsystemet har vidare inhämtats att arbete härmed pågår kontinuerligt inom konsumentverket. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion L705 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker således motionen.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även motion L710 (vpk) om viss informationsskyldighet vid s. k. lockpriser på livsmedel. I motionen anföras att livsmedelshandeln i ökad omfattning tillämpar ett system där vissa varor erbjuds till lägre pris än det ordinarie. Skälen till prisnedsättningen kan variera men i många fall är skälet att endast kort tid återstår av varans hållbarhetstid. Lockpriserna kan enligt motionärerna skapa problem eftersom orsaken till prisnedsättningen inte anges och möjligheterna att kontrollera datummärkningen kan vara begränsade, särskilt för äldre personer med nedsatt syn. Många kan således komma att inhandla livsmedel med mycket begränsad hållbarhet utan att vara medvetna härom. Motionärerna anser därför att informationsskyldigheten vid s. k. lockpriser bör utvidgas till att omfatta även skälen till prisnedsättningen, och de begär ett tillkännagivande härom.

Utskottet vill hänvisa till att konsumentverket har utfärdat riktlinjer för information till konsument vid tillfälliga prisaktiviteter för dagligvaror (KOVFS 1977:1). Dessa riktlinjer innefattar dock inte någon informationsskyldighet om skälen till prisnedsättningen. Enligt vad utskottet erfarit är emellertid frågan om extrapriser på livsmedel och eventuell revidering av nämnda riktlinjer föremål för diskussion inom konsumentverket. Frågan om

extrapriser på livsmedel är även uppmärksammas i andra sammanhang. Sälunda ankommer det enligt direktiven på utredningen (Jo 1986:02) om konkurrensförhållanden och prisökning inom livsmedelsindustrin och livsmedelshandeln att bl. a. behandla de marknadsföringsmetoder och former för priskonkurrens som tillämpas och belysa deras konsekvenser för konsumenterna, bl. a. effekterna på livsmedelskvaliteten. Vidare har jordbruksministern – i samband med deltagande i Svenska sparbanksföreningens konferens den 18 mars 1987 om Sveriges ekonomiska läge – riktat en uppmaning till handeln att gå igenom systemet med extrapriser och undersöka om det verkligen fungerar på avsett sätt. Om så inte är fallet bör, enligt jordbruksministern, handeln själv sanera systemet.

Utskottet, som konstaterar att frågan om extrapriser på livsmedel är föremål för överväganden på olika håll, anser mot denna bakgrund inte att riksdagen nu bör göra något uttalande på sätt som begärs i motion L710. Motionen avstyrks följaktligen.

Information på produkterna

Frågan om standardiserad varuinformation tas upp i motion L712 (fp). Motionärerna begär (yrkande 1) ett tillkännagivande om att konsumentverket bör ta initiativ till att i samarbete med andra organ stimulera till ett system med frivillig varudeklaration för vissa varor. I motionen understryks att en av de mest angelägna konsumentfrågorna är att ge konsumenten tillgång till ändamålsenlig information om varorna i den vardagliga köpsituationen. Informationen bör utformas så att jämförelser mellan olika alternativ underlättas. Motionärerna anser att det i dag, trots en allmän förbättring av de konsumentpolitiska åtgärderna, är svårare än någonsin att i butiken få en objektiv konsumentinformation. Motionärerna hänvisar till ett förslag från varuprovningsskommittén av innebörd att man på frivillig väg skulle söka bygga upp ett varudeklarationssystem i samarbete med näringslivet. Ett sådant system med igenkänningstecken skulle, påpekas det, gagna den marknadsföring som seriösa och ansvarsfulla företag bedriver. Systemet skulle också göra det lättare för konsumenten att välja rätt vara till rätt pris. En utvecklingsmodell kan enligt motionärerna vara den som möbelbranschen tillämpar. Den branschens "Möbelfakta" är en tillförlitlig och av konsumenterna efterfrågad information.

En motion (fp) med samma syfte som den nu aktuella behandlades av utskottet i betänkandet LU 1985/86:34. Utskottet redovisade därvid det av motionärerna åberopade förslaget av varuprovningsskommittén, (SOU 1982:38) Fakta för konsumenter. Detta förslag jämte remissyttranden däröver har beretts vidare av konsumentpolitiska kommittén som dragit slutsatsen att det då inte var möjligt eller önskvärt att få till stånd ett omfattande informationssystem av VDN-karaktär. Denna uppfattning godtog av föredragande statsrådet i proposition 1985/86:121 om inriktningen av konsumentpolitiken. Utskottet som delade motionärernas uppfattning om önskvärdheten av att produktinformationen förbättras ansåg det dock inte meningsfullt att söka få fram ett omfattande varudeklarationssystem av VDN-karaktär. Enligt utskottets mening borde man i stället ta fram

standardiserad varuinformation för vissa varugrupper, såsom exempelvis de av motionärerna åberopade "Möbelfakta". I likhet med vad som anfördes i nämnda proposition förutsatte utskottet att produktinformation i ökad utsträckning skulle tas fram genom näringslivets försorg. Utskottet ansåg för sin del att framtagandet av standardiserad varuinformation var ett område väl lämpat för näringslivets egenåtgärder. Arbetet med framtagande av varufakta borde ske i frivillig samverkan med konsumentverket. Utskottet utgick från att verket skulle ta erforderliga initiativ för att få till stånd branschöverenskommelser på sådana områden där det bedömdes nödvändigt. Utskottet ansåg att det anförda i huvudsak fick anses ha tillgodosett motionärernas önskemål och att något särskilt tillkännagivande därför inte var påkallat.

Utskottet har nu ingen annan uppfattning i frågan och avstyrker således bifall till motion L712 yrkande 1.

Datakommunikation inom konsumentinformationen

Frågor om användandet av datakommunikation i konsumentinformationen tas upp i motionerna L704 och L712 (båda fp).

I den förstnämnda motionen, vars motivering återfinns i motion K410, begärs förslag om datorstödd konsumentupplysning. Motionärerna anför att på en marknad där allt fler leverantörer presenterar sina produkter blir det allt svårare för den enskilde konsumenten att orientera sig och att skaffa sig kvalificerad varuinformation som bas för sitt köpbeslut. Mot denna bakgrund blir rådgivning om och överblick över marknadens utbud än viktigare. Emellertid när de jämförande tester och provtagningar som görs ofta inte ut till konsumenterna. Med bl. a. videotex skulle enligt motionärerna sådan viktig jämförande information om varor och tjänster kunna ställas till många konsumenters förfogande. Konsumentverket bör därför få i uppdrag att närmare överväga hur videotex m. m. kan användas för teledistribuerad varuinformation direkt till konsumenten.

I motion L712 anförts att rådgivning och upplysning till den enskilde konsumenten till stor del är ett kvantitetsproblem och för att nå ut till konsumenten bör man ta datatekniken till hjälp. För att sådan datorstödd konsumentupplysning på ett meningsfullt sätt skall kunna föras ut till konsumenterna bör dock enligt motionärerna följande åtgärder vidtas. Branschorganisationerna bör uppmantras att själva bygga upp konsumentdatabaser med produktfakta och jämförande varuanalyser. Konsumentverket bör i samverkan med industrin arbeta fram praktiska normer och standarder för sådana varuöversikter som är direkt avsedda för konsumenten. Vidare bör konsumentverket ta fram datorprogram med konsumentrådgivning som via t. ex. videotextnätet kan föras ut till konsumenten. Konsumentverket bör också i samverkan med televerket studera hur konsumentupplysning bedrivs i närstående stora utländska videotextsystem. Slutligen bör industrins företrädare uppmantras att tillsammans med televerket starta praktiska prov med videotex för konsumentupplysning. Motionärerna begär (yrkande 2) att det anförda ges regeringen till känna.

Utskottet erinrar om att konsumentverket i mars 1986 avlämnade en

lägesrapport i fråga om utvecklingsarbetet med datahjälpmedel för det kommunala konsumentarbetet. Av rapporten framgår bl. a. följande. Konsumentverket har i samarbete med företrädare för den kommunala konsumentverksamheten i tre kommuner tagit fram ett datorprogram som syftade till att underlätta den hushållsekonomiska rådgivningen i kommunerna. Resultatet av ett försök år 1984 med det första programmet var påfallande positivt. Sedan dess har flera nya egenskaper tillförts programmet samtidigt med att ytterligare utprovningar gjorts när det gäller datorprogram med budgetrådgivning. Därefter har framtagits en modell för budgetrådgivning som kan anpassas till de enskilda hushållens förutsättningar. Verket hade för avsikt att undersöka hur stort intresse kommunerna kunde ha för att använda modellen i datorprogram. Beträffande marknadsöversikter pågick arbete med att få fram ett videotextsystem som skulle omfatta de viktigaste hushållskapitalvarorna. Systemet innebar att tillverkare och/eller generalagenter genom egna terminaler lägger in aktuella uppgifter om sina produkter. En försöksverksamhet skulle påbörjas hösten 1986, och den innebar att åtta till tio kommuner skulle få tillfälle att kostnadsfritt använda databasen under ett halvt år.

Motioner med samma syfte som de nu aktuella behandlades av riksdagen våren 1986 i samband med regeringens förslag om konsumentpolitikens mål och inriktning. Utskottet framhöll därvid att utnyttjandet av datatekniken för konsumentinformation kan medföra stora fördelar. Utskottet noterade med tillfredsställelse att utvecklingen tagit ytterligare steg framåt genom att arbetet med ett videotextsystem för marknadsöversikter framskridit så långt att en försöksverksamhet inom kort skulle kunna komma i gång. Utskottet utgick vidare från att konsumentverket under utvecklingsarbetet har samverkan med televerket eller tar de initiativ som krävs för att i samarbete med detta verk ytterligare utveckla datakommunikationen inom området för konsumentinformation. Något särskilt uppdrag till konsumentverket att i samverkan med televerket studera konsumentinformation medelst datateknik ansåg utskottet därför inte erforderligt. Med hänsyn till det pågående försöks- och utvecklingsarbetet på området ansåg utskottet det inte heller nödvändigt med ett tillkännagivande i de övriga frågor som tagits upp i motionerna. På hemställan av utskottet avslog riksdagen motionerna.

Enligt vad utskottet nu inhämtat föreligger sedan årsskiftet 1986-1987 ett färdigt datorprogram för budgetrådgivning, och intresset för detta är stort hos kommunerna. I fråga om den försöksverksamhet med videotextsystem för marknadsöversikter som skulle ha påbörjats hösten 1986 har den på grund av tekniska problem ännu inte startat. Utskottet har dock erfarit att problemen nu i huvudsak är lösta, och försöksverksamheten beräknas kunna komma i gång hösten 1987. Mot bakgrund av att nämnda försöksverksamhet snart kan påbörjas anser utskottet att något särskilt uppdrag till konsumentverket om att överväga hur videotext m. m. kan användas för varuinformation, som begärs i motion L704, inte behöver ges. När det gäller de i motion L712 berörda frågorna anser utskottet – med hänsyn till pågående försöks- och utvecklingsarbete på området – att det inte heller nu är erforderligt med något tillkännagivande. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna L704 och L712 yrkande 2.

I förenämnda motion L.712 (fp) tas även upp frågor om konsumentverkets varuprovningens verksamhet. I motionen påpekas att resultatet av varuprovningar är det som mest efterfrågas av konsumenterna i samband med rådgivning. Motionärerna understryker också vikten av ett utvidgat internationellt samarbete mellan olika provningslaboratorier. Genom en utökad provningsverksamhet kan konsumenterna erbjudas bättre produkter samtidigt som producenterna tillskapar mer ändamålsenliga varor. Motionärerna anser att en nackdel med den nuvarande provningsverksamheten, som konsumentverket bedriver på uppdrag, är att det är fabrikanterna som bestämmer vilka varor som skall provas. För att en provning skall vara tillfredsställande från konsumentsynpunkt bör alla märkesvaror inom samma varugrupp provas jämsides. Motionärerna framhåller att även producenterna har ett intresse av provning eftersom hög funktionsduglighet är ett konkurrensmedel, vilket innebär att en del av provningen kan finansieras med avgifter. Konsumentverkets framtida provningsverksamhet bör enligt motionärerna bedrivas enligt de riktlinjer som anförts, och de begär (yrkande 3) ett tillkännagivande härom.

Frågan om konsumentverkets varuprovningens verksamhet behandlades ingående av riksdagen våren 1986 med anledning av den tidigare nämnda propositionen 1985/86:121 om inriktningen av konsumentpolitiken och ett motionsyrkande med samma syfte som det nu aktuella. I propositionen erinrades om att syftet med varuprovningens verksamheten är att främja utvecklingen av bättre produkter samt att utarbeta underlag för information. Föredragande statsrådet ansåg att det arbete konsumentverket bedriver på området är viktigt och att det bör fortsätta. Han pekade vidare på att behovet av metodutveckling vad avser provning av konsumentvaror allmänt anses vara mycket stort. Med hänsyn härtill föreslogs att konsumentverket borde överväga möjligheterna att utveckla och utöka verkets provningsverksamhet både vad avser volym och provningsområden. I detta syfte förordades också att man skulle pröva en ordning som innebär att marknadsmissig hänsyn tas vid prissättningen och att konsumentverket tillåts få ekonomiskt överskott av provningarna.

I sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1985/86:34 förklarade sig utskottet dela uppfattningen att varuprovningens verksamheten ger ett betydelsefullt underlag för den allmänna konsumentinformationen, och utskottet såg med tillfredsställelse att verkets erfarenheter på området nu skulle tas till vara och att möjligheterna att vidareutveckla verksamheten övervägdes. Utskottet delade också uppfattningen i den då aktuella motionen att resultatet av en provning av varor inom en varugrupp blir av större värde för konsumenterna om undersökningen omfattar merparten av de märkesvaror som finns. Det var därför enligt utskottet viktigt att man inriktar sig på att få med så många märkesvaror som möjligt i testerna. Utskottet framhöll dock att förutsättningen för den uppdragsfinansierade provningsverksamheten är att företagen frivilligt vänder sig till konsumentverket för att få sina produkter testade. Mot denna bakgrund var det angeläget att verket också hade resurser för egna kompletterande undersökningar. Utskottet såg därför

positivt på vad som sades i propositionen om att man, när det gäller varuprovningsverksamheten, borde pröva en ordning som innebar att marknadsmässiga hänsyn tas vid taxesättningen och att verket tillåts få ett ekonomiskt överskott av provningarna. Samtidigt påpekades emellertid att av konkurrensskäl möjligheterna torde vara begränsade att få några mer betydande överskott. Utskottet ställde sig också bakom vad motionärerna anfört om betydelsen av ett utvidgat internationellt samarbete på området. Genom det anförda fick motionärernas synpunkter enligt utskottets mening anses tillgodosedda, och motionsyrkandet borde därför inte föranleda någon riksdagens särskilda åtgärd.

Enligt vad utskottet inhämtat i förevarande ärende pågår arbete inom konsumentverket med att utveckla och utöka varuprovningsverksamheten. Utskottet, som nu inte har någon annan uppfattning i fråga om verkets varuprovningsverksamhet än vad som redovisats ovan, anser mot bakgrund härav att motion L712 yrkande 3 inte behöver föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Konsumentskydd på bilområdet

I motion L712 (fp) yrkas (yrkande 4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om konsumentskydd på bilområdet. Motionärerna tar upp konsumentskyddet såväl vid inköp av begagnade bilar som vid reparations- och servicearbeten på bilar. I den förstnämnda frågan anförs motionärerna att konsumentverket – efter flera års förhandling med Motorbranschens riksförbund – ensidigt beslutade utfärda riktlinjer för information om begagnade personbilar. Dessa riktlinjer gäller fr. o. m. den 1 juli 1985. Emellertid har, anförs motionärerna vidare, konsumentvägledare i Stockholm genom en undersökning konstaterat att ytterst få företag inom bilhandeln följer dessa riktlinjer. Eftersom någon väsentlig förbättring för konsumenten således inte har skett anser motionärerna att kraftfullare åtgärder är motiverade.

I fråga om service- och reparationsarbeten på bilar konstaterar motionärerna att konsumenttjänstlagen medfört en försämring för konsumenterna. Tidigare fanns en överenskommen mellan konsumentverket och Motorbranschens riksförbund om regler för bilreparationer. Enligt motionärerna har Motorbranschens riksförbund beslutat att överenskommelsen inte längre skall följas med hänvisning till konsumenttjänstlagen. I praktiken innebär detta att reparationsverkstäderna inte längre anser sig skyldiga att utan uppmaning från kunderna lämna uppgifter om beräknat pris och tidpunkt för arbetets utförande samt lämna beställningssedel angående vad som skall åtgärdas på bilen. Motionärerna påpekar att frågor av sådan art inte regleras i konsumenttjänstlagen specifikt för varje bransch utan det förutsattes att bilbranschen i förhandlingar med konsumentverket eller genom eget initiativ tar fram erforderliga konsumentskyddande regler. Motionärerna konstaterar att så har inte skett och anser att kraftfulla åtgärder måste vidtas även i denna fråga.

Utskottet vill för sin del framhålla att konsumentpolitiska åtgärder på bilområdet måste ges hög prioritet. Konsumentverket har också under årens

lopp gjort väsentliga insatser i olika avseenden för att stärka konsumenternas ställning med hänsyn till att bilen är en tung post i hushållens ekonomi. När det gäller inköp av begagnade bilar har — såsom framhålls i motionen — konsumentverket tagit fram riktlinjer för information om begagnade personbilar, vilka trädde i kraft den 1 juli 1985 (KOVFS 1985:3). Riktlinjerna gäller när näringsidkaren saluhåller begagnad personbil till enskild konsument till ett pris överstigande 5 000 kr. Enligt riktlinjerna skall en begagnad personbil, när den saluhålls, vara försedd med en skriftlig varudeklaration. Beträffande varudeklarationens innehåll hänvisas till riktlinjerna. Bakgrunden till riktlinjerna är att konsumentverket anser att kunden bör ha tillgång till samma information om bilen som säljaren skaffat sig. Såsom påpekas i motionen har det emellertid visat sig att endast ett fåtal bilförsäljare följer dessa riktlinjer. Med hänsyn härtill har enligt vad utskottet erfarit konsumentombudsmannen (KO) nu beslutat att föra ett ärende till marknadsdomstolen för att därigenom kunna få bilbranschen att följa riktlinjerna.

Även när det gäller reparations- och servicearbeten på bilar har konsumentverket tagit initiativ till en förbättring av konsumenternas ställning. Enligt vad utskottet erfarit har sålunda förhandlingar mellan företrädare för konsumentverket och Motorbranschens riksförbund (MRF) förts under cirka ett års tid i syfte att en branschöverenskommelse med regler för bilreparationer skall komma till stånd. Dessa förhandlingar har emellertid strandat. Mot denna bakgrund har, enligt vad utskottet erfarit, konsumentombudsmannen för avsikt att under våren 1987 hos marknadsdomstolen med stöd av 3 § marknadsföringslagen (1975:1418) ansöka om att MRF:s medlemmar åläggas viss informationsskyldighet.

Utskottet vill tillägga att också generella konsumentpolitiska insatser har stor betydelse på bilområdet. Inom justitiedepartementet bereds för närvarande frågan om en ny lagstiftning om konsumentköp på grundval av att konsumentköputredningen år 1984 framlagt betänkandet (SOU 1984:25) Ny konsumentköplag. Konsumenttjänstlagen (1985:716) som trädde i kraft den 1 juli 1986 innebär att konsumenternas ställning allmänt sett stärkts väsentligt.

I avvaktan på marknadsdomstolens avgöranden i fråga om varudeklaration på begagnade bilar och informationsskyldighet vid reparations- och servicearbeten anser utskottet att riksdagen inte nu bör göra något uttalande med anledning av motionen i denna del. Med hänsyn till frågans vikt förutsätter utskottet att regeringen följer utvecklingen och då särskilt beaktar om det med hänsyn till utgången i marknadsdomstolen finns anledning att vidta åtgärder i syfte att stärka konsumenternas ställning på bilområdet.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L712 yrkande 4.

Könsdiskriminerande reklam

I motion L718 (vpk) begärs förslag till ändring eller tillägg i marknadsföringslagen så att könsdiskriminerande reklam förbjuds. Enligt motionärerna förekommer könsdiskriminerande reklam allt oftare vilket motverkar strävandena mot jämställdhet mellan könen.

Som utskottet framhållit då frågan om förbud mot könsdiskriminerande reklam tidigare varit aktuell (se LU 1985/86:34) bör sådana avarter inom reklamen som tar sig uttryck i framställningar av könsdiskriminerande natur och som kan upplevas som kränkande inte få förekomma. Utskottet har därför helt ställt sig bakom syftet med motionen. Det finns också ett klart avståndstagande från denna form av reklam hos en bred allmänhet, och även näringslivet har sedan tio år tillbaka klart vänt sig mot den könsdiskriminerande reklamen, något som kommit till uttryck i bl. a. en deklARATION som Näringslivets delegation för marknadsrätt (NDM) avgav 1976. Enligt utskottets mening har denna deklARATION haft en sanerande effekt. Den typ av annonser som exempelvis framställer kvinnor som enbart sexobjekt förekommer dock fortfarande. När en sådan annons någon gång dyker upp på marknaden, möts den nästan omgående av ett kraftigt avståndstagande från en bred opinion, vilket i regel har sådana negativa effekter för annonsören att annonsen ganska snart dras tillbaka.

Ett svårare problem utgör däremot, som utskottet tidigare påpekat, den schabloniserande reklam som kan sägas avspegla vissa värderingar och handlingssätt i samhället, som av en del människor kan upplevas som könsdiskriminerande och av andra som betydligt mer positiva och kanske roande. Utskottet vill ånyo understryka att det är viktigt att reklamen återspeglar ett livsmönster som bygger på principen om kvinnors och mäns lika värde och på jämställdhet mellan könen. Utskottet vidhåller sin uppfattning att lagstiftning inte är något bra instrument när det gäller att komma till rätta med reklam som avviker från denna grundprincip och bör tillgripas endast om det visar sig att det inte går att på annat sätt få till stånd en nödvändig sanering av marknaden. I sistnämnda hänseende vill utskottet erinra om att konsumentverket år 1986 fick i uppdrag av regeringen att dokumentera den könsdiskriminerande reklamens omfattning och att följa dess utveckling samt att senast vid utgången av år 1988 till regeringen redovisa sina erfarenheter och bedömningar. Ingenting hindrar konsumentverket att i samarbete med jämställdhetsombudsmannen (JÄMO) före nämnda tidpunkt hos regeringen begära särskilda åtgärder, om så befinns nödvändigt.

Konsumentverkets arbete har enligt vad utskottet inhämtat fortskridit så långt att verket fått in och sammanställt ett underlag för en bedömning av frågan om förekomsten av könsdiskriminerande reklam. Underlaget skall nu sändas ut till olika organisationer varefter konsumentverket avser att ta upp diskussioner med organisationerna om vilka kriterier på könsdiskriminerande reklam som skall ställas upp.

På grund av det anförda anser utskottet att motion L718 inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Förbud mot krigsleksaker

I motion L708 (s) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till lag om förbud mot import och försäljning av krigs- och våldsleksaker. Motionärerna anför att kampen mot våld i alla former måste intensifieras, och ett led i detta arbete är att förhindra en fortsatt försäljning av krigs- och våldsleksaker. I motionen hänvisas till en överenskommelse som år 1979

träffats mellan konsumentverket och dåvarande lekmiljörådet å ena sidan och företrädare för leksaksbranschen å andra sidan om bl. a. förbud mot försäljning av vissa krigsleksaker. Motionärerna påpekar också att överenskommelsen inte har följts av somliga butiksägare. Vidare framhålls i motionen att man från bl. a. leksakshandlarnas riksförbund uttalat sig för ett upphävande av det säljstopp som i dag finns för vissa krigsleksaker. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de starka vinstintressen som finns i leksaksbranschen kommer enligt motionärernas uppfattning inte en ny frivillig överenskommelse att kunna förhindra försäljning av krigsleksaker. För att en rejäl sanering av branschen skall komma till stånd krävs enligt deras mening ett import- och försäljningsförbud av krigs- och våldsleksaker.

Utskottet erinrar om att frågan om ett lagstadgat förbud mot krigs- och våldsleksaker behandlats i Nordiska rådet med anledning av ett medlemsförslag. Förslaget hänvisades till juridiska utskottet och blev föremål för omfattande remissbehandling. Juridiska utskottet ställde sig bakom strävandena att på frivillighetens väg införa begränsningar och bygga ut redan ingångna frivilliga överenskommelser på området. Utskottet pekade vidare på att det vid remissbehandlingen framkommit värdefulla synpunkter på möjligheterna att genom undervisnings- och upplysningsverksamhet skapa förståelse för nödvändigheten av att intressera ungdomen för aktiviteter som inte inbegrep användning av krigs- och våldsleksaker. Också dessa möjligheter borde nog studeras och stödjas av myndigheterna i de nordiska länderna. Det föreliggande faktaunderlaget ledde emellertid juridiska utskottet till ståndpunkten att det fanns betänkligheter mot att söka få krigs- och våldsleksaker avskaffade genom lagstiftning. Utskottet hemställde därför att Nordiska rådet inte företog sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet beslöt år 1985 att bifalla utskottets hemställan. En närmare redogörelse för skälen till juridiska utskottets ställningstagande finns i lagutskottets betänkande LU 1985/86:34.

I riksdagen aktualiserades frågan år 1986 genom en motion med samma syfte som den nu aktuella. Lagutskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1985/86:34 att det var angeläget att man i största möjliga utsträckning försökte motverka en spridning av våldsleksaker. Mot bakgrund av de ställningstaganden som gjordes vid sakens behandling i Nordiska rådet kunde utskottet dock konstatera att det inte fanns förutsättningar för en lagstiftning i ämnet. I stället fick andra åtgärder övervägas i enlighet med vad som anfördes i Nordiska rådet. Med hänsyn till frågans vikt utgick utskottet från att barnmiljörådet skulle ta de initiativ till en revidering av 1979 års överenskommelse eller till en ny överenskommelse som kunde anses påkallade. Något uttalande från riksdagens sida var därför inte erforderligt, och utskottet avstyrkte således bifall till motionen.

Då frågan om förbud mot krigs- och våldsleksaker nu åter tagits upp motionsvägen vill utskottet än en gång stryka under att spridningen av sådana leksaker bör motverkas i största möjliga utsträckning. Inte minst med hänsyn till att användningen av leksaker av denna typ kan bidra till ett ökat våld i samhället framstår det som i hög grad angeläget att åtgärder vidtas på området. Liksom tidigare måste emellertid utskottet konstatera att det inte finns förutsättningar för en lagstiftning i ämnet och att man därför får söka

andra vägar till en lösning av problemet. Som utskottet tidigare påpekat kan en ökad upplysnings- och undervisningsverksamhet vara en framkomlig väg. Också möjligheterna att efter mönster av 1979 års överenskommelse söka begränsa förekomsten av krigs- och våldsleksaker på frivillighetens väg bör uppmärksammas. Enligt vad utskottet inhämtat har barnmiljörådet nyligen kallat branschens företrädare till förhandlingar i syfte att få till stånd en ny överenskommelse. I avvaktan på resultatet av förhandlingsarbetet anser utskottet att något uttalande från riksdagens sida för närvarande inte är påkallat med anledning av motion L708.

Begränsning av ljudnivån på leksaker

I motion L714 (s) anförs att vissa leksaker såsom exempelvis knallfreestyle har ljudnivåer som enligt forskarna kommer att bli en av de vanligaste orsakerna till bullerskador hos personer i framtiden. Då det enligt motionärerna är uppenbart att barn som får eller köper leksaker med skadliga ljudeffekter inte är medvetna om riskerna bör åtgärder företas i förebyggande syfte. Sålunda bör, anser motionärerna, leksaksbranschen åläggas att testa de artiklar som avger ljud, och de artiklar som då understiger ett visst gränsvärde bör åsättas en deklaration om att de godkänts för försäljning. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att åtgärder vidtas mot sådana leksaker som kan föranleda hörselskador. Enligt vad utskottet inhämtat har frågan om ljudnivån på leksaker under lång tid varit föremål för konsumentverkets uppmärksamhet. Sålunda har konsumentverket i rapport 1983:3–03 Hur mycket ljud tål barnen? presenterat en utredning om ljud från leksaker som utförts vid Yrkesaudiologen vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg på uppdrag av verket. Mot bakgrund av bl. a. de rekommendationer som därvid föreslogs arbetar man nu inom konsumentverket med att få fram riktlinjer för ljudnivån på leksaker. Med hänsyn till det arbete som sålunda pågår inom konsumentverket anser utskottet dock inte att något riksdagens uttalande i denna fråga nu är påkallat. Utskottet avstyrker därför bifall till motion L714.

Överbokning hos SAS

I motion L701 tas upp frågan om medvetna överbokningar hos SAS. Enligt motionären bör den som beställt en flygbiljett också vara säker på att få följa med det flygplan som han bokat plats på, och det är därför mycket otillfredsställande att SAS medvetet bokar in fler passagerare än flygplanet kan ta. Denna medvetna överbokningspolitik anser motionären inte bör få förekomma utan bör stoppas genom ändrad konsumentlagstiftning, och i motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Utskottet har erfarit att konsumentverket har haft överläggningar med SAS om de rutiner som bolaget tillämpar i samband med överbokning av passagerare på vissa flygningar. Överläggningarna har lett till en överenskommelse av den 7 november 1986 angående principer för överbokning och serviceåtgärder gentemot passagerare som saknar transport på grund av överbokning. Överläggningarna har också resulterat i att SAS i sina

befordringsvillkor tagit in en bestämmelse som ger den passagerare som avvisas en uttrycklig rätt till ersättning.

I likhet med motionären anser utskottet att det från konsumentskyddssynpunkt inte kan anses godtagbart att passagerare som beställt plats till en flygförbindelse sedermera saknar transport på grund av överbokning. Att överbokning allmänt tillämpas av flygbolagen har samband med de befordringsvillkor som för närvarande gäller och som fastställts av International Air Transportation Association (IATA). Enligt dessa har passagerare som bokat plats på ett plan men inte utnyttjar platsen ändå kvar sin rätt till transport. Eftersom det inte är ovanligt att passagerare underlåter att utnyttja beställd plats anser sig flygbolagen av praktiska och ekonomiska skäl inte kunna upphöra med överbokningssystemet.

Mot den angivna bakgrunden får den överenskommelse som träffats mellan konsumentverket och SAS anses innebära en godtagbar lösning av problemet med överbokningar. Något uttalande från riksdagens sida är därför inte erforderligt. Utskottet utgår dock ifrån att konsumentverket följer utvecklingen på området och tar initiativ till de ytterligare åtgärder som kan visa sig påkallade. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L701.

Kontroll av välgörenhetsinsamlingar

I motion L711 (fp) begärs ett tillkännagivande om behovet av en ombudsman för granskning av insamlingar som sker för humanitära och välgörande ändamål. Motionären anför att sådana insamlingar kontrolleras av Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI), som i detta syfte förfogar över s. k. kontrollgirokonton (90-konton) hos postgirot och bankgirot. Emellertid har en del mindre organisationer och sammanslutningar som bedriver insamlingsverksamhet inte några 90-konton, och det kan därför vara svårt att kontrollera att de insamlade medlen alltid används för avsett ändamål. För att förebygga tveksamhet till bistånds- och hjälparbete samt stärka förtroendet för de insamlingar som görs bör enligt motionären en "givarnas ombudsman" inrättas. Genom en sådan ombudsman skulle kontrollen av såväl insamlade medel som deras användning kunna förbättras, och vidare skulle människor kunna vända sig till denna ombudsman med förfrågningar om olika hjälpbehov.

Utskottet erinrar om att frågan om samhällelig kontroll av insamlingar för ideellt ändamål behandlades av riksdagen vid 1979/80 års riksmöte (prop. 1978/79:111, NU 1979/80:21, rskr. 132). Tanken på offentlig insyn eller kontroll avvisades därvid såväl av regeringen som av riksdagen bl. a. mot bakgrund av den frivilliga kontroll som då utövades. Riksdagen gav emellertid som sin mening regeringen till känna att frågan om fristående företags medverkan vid insamlingar, främst klädinsamlingar, borde beredas ytterligare och att, om undersökningsresultatet gav anledning till det, förslag till erforderliga åtgärder på området borde framläggas.

Vid tidpunkten för riksdagens behandling av dessa frågor utövades den frivilliga kontrollen av penninginsamlingar och viss försäljningsverksamhet för ideellt ändamål av Näringslivets granskningsnämnd. Granskningsnämnden utövade ingen kontroll av varuinsamlingar.

I slutet av år 1980 avvecklades granskningsnämndens verksamhet, och uppgifterna övertogs av den nybildade Stiftelsen för insamlingskontroll (SFI). Stiftare var Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation, Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareföreningen och Föreningen auktoriserade revisorer. Enligt sina stadgar skall stiftelsen verka för att insamlingar för ideellt ändamål sker under betryggande kontroll, att insamling inte belastas med oskäligen kostnader, att sunda marknadsföringsmetoder används på insamlingsområdet och att ändamålsenliga metoder för insamlingskontroll utvecklas. SFI förfogar, liksom tidigare granskningsnämnden, över s. k. kontrollgirokonton hos postgirot och bankgirot (90-konton). SFI kan enligt stadgarna, till skillnad från granskningsnämnden, åta sig att kontrollera även annan offentlig insamling än penninginsamling.

SFI:s verksamhet avsåg inledningsvis huvudsakligen kontroll av större penninginsamlingar. Härefter riktades emellertid även uppmärksamhet mot den typ av varuinsamlingar i samarbete med fristående företag som riksdagen särskilt behandlat. I en promemoria till finansdepartementet år 1983 redovisade SFI resultatet av en undersökning av marknaden för klädinsamlingar och de åtgärder som vidtagits av SFI. Bl. a. hade SFI utfärdat vissa generella anvisningar för varuinsamlingar vartill fogats ett standardavtal för insamlingar i samarbete med fristående företag. Mot den bakgrunden och med hänsyn till det arbete som SFI bedriver uttalade departementschefen i proposition 1983/84:100, bil. 9, att han inte ansåg att det fanns skäl att föreslå ytterligare åtgärder från regeringens sida i frågan.

Lagutskottet, som delade departementschefens uppfattning, utgick från att regeringen också i fortsättningen skulle följa frågan med uppmärksamhet och ta de initiativ som kan visa sig nödvändiga (LU 1983/84:28).

Mot bakgrund av det anförda och med hänsyn till att den i motionen väckta frågan, enligt vad utskottet inhämtat, har viss anknytning till pågående arbete inom justitiedepartementet med översyn av stiftelselagstiftningen är utskottet inte nu berett att förorda en offentlig kontroll av välgörenhetsinsamlingar på sätt som begärs i motion L711. Utskottet förutsätter att i den mån några kontrollåtgärder från samhällets sida kan anses erforderliga regeringen tar initiativ härtill.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag till marknadsdomstolen*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 9 punkt C 1 till *Marknadsdomstolen* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 2 599 000 kr.,
2. beträffande *anslag till allmänna reklamationsnämnden*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 9 punkt C 5 och med avslag på motion 1986/87:L712 yrkande 6 till *Allmänna reklamationsnämnden* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 8 882 000 kr.,

3. beträffande *anslag till konsumentverket*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:100 bilaga 9 punkt C 4 och med avslag på motionerna 1986/87:L712 yrkande 5 och 1986/87:L716 yrkande 3 till *Konsumentverket* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 51 161 000 kr.,
4. beträffande *sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L716 yrkande 2,
5. beträffande *partssammansatt råd knutet till allmänna reklamationenämnden*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L712 yrkande 7,
6. beträffande *konsumentpolitikens inriktning*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L716 yrkande 1,
7. beträffande *information om gällande riktlinjer på konsument-skyddsområdet m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L705,
8. beträffande *viss informationsskyldighet vid extrapriser på livs-medel*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L710,
9. beträffande *standardiserad varuinformation*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L712 yrkande 1,
10. beträffande *datastyrd konsumentinformation*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:L704 och 1986/87:L712 yrkande 2,
11. beträffande *konsumentverkets varuprovningssverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L712 yrkande 3,
12. beträffande *konsumentskydd på bilområdet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L712 yrkande 4,
13. beträffande *könsdiskriminerande reklam*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L718,
14. beträffande *förbud mot krigsleksaker*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L708,
15. beträffande *begränsning av ljudnivån på leksaker*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L714,
16. beträffande *överbokning hos SAS*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L701,
17. beträffande *kontroll av välgörenhetsinsamlingar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:L711.

Stockholm den 23 april 1987

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Inger Hestvik (s), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Ewa Hedkvist Petersen (s), Hans Rosengren (s) och Ulla-Britt Åbark (s).

1. Anslag till allmänna reklamationsnämnden (mom. 2)

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m) och Marianne Karlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 5 med "Utskottet vidhåller" och slutar på s. 6 med "L712 yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion L712 har den avsedda decentraliseringen av reklamationsärenden ännu inte trätt i kraft. Sälunda är tillströmningen av ärenden till allmänna reklamationsnämnden i stort sett oförändrad i jämförelse med tidigare år. Den bedömning som riksdagens majoritet gjorde våren 1986 och som innebar en minskning av anslaget till nämnden med 300 000 kr. var således felaktig. Mot denna bakgrund och då det enligt utskottets mening är angeläget att söka motverka förlängda handläggningstider och en ökad ärendebalans hos nämnden tillstyrker utskottet förslaget i motion L712 om ökning av anslaget till allmänna reklamationsnämnden med 300 000 kr. för budgetåret 1987/88.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. beträffande *anslag till allmänna reklamationsnämnden* att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 bilaga 9 punkt C5 samt med bifall till motion 1986/87:L712 yrkande 6 till *Allmänna reklamationsnämnden* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 9 182 000 kr.

2. Anslag till konsumentverket (mom. 3)

Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Bengt Harding Olson (fp) och Marianne Karlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "När det" och slutar med "till konsumentverket" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör höjningen av anslaget till allmänna reklamationsnämnden finansieras genom en motsvarande reduktion av anslaget till konsumentverket. Sistnämnda anslag bör således reduceras med 300 000 kr. Någon ytterligare reduktion av anslaget på sätt som begärts i motion L716 kan utskottet dock inte ställa sig bakom. Utskottet föreslår sålunda att anslaget till verket för nästa budgetår bestäms till 50 861 000 kr., vilket innebär att utskottet tillstyrker bifall till motion L712 i aktuell del.

dels att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *anslag till konsumentverket* att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 bilaga 9 punkt C4 och motion 1986/87:L716 yrkande 3 samt med bifall till motion 1986/87:L712 yrkande 5 till *Konsumentverket* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 50 861 000 kr.

3. Anslag till konsumentverket (mom. 3)

LU 1986/87:22

Per-Olof Strindberg, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "När det" och slutar med "till konsumentverket" bort ha följande lydelse:

Beträffande anslaget till konsumentverket anser utskottet att det saknas skäl för att ge konsumentverket något resurstillskott för nästa budgetår. Som motionärerna i motion L716 framhåller bör finansieringen av de utgifter som kan förmedlas av att verket får nya eller ökade arbetsuppgifter ske genom att resurser frigörs genom omfördelningar inom verket. Det är utskottets uppfattning att åtskilligt av vad verket i dag sysslar med så småningom bör kunna helt avvecklas. Mot bakgrund härav bedömer utskottet det som möjligt att – utan att för konsumenterna viktiga arbetsuppgifter behöver eftersättas – konsumentverket inom ramen för ett oförändrat anslag kan fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Anslaget till verket bör därför bestämmas till det belopp som gäller för budgetåret 1986/87 eller 50 001 000 kr. Utskottet tillstyrker således bifall till motion L716 yrkande 3. Utskottet vill tillägga att den reduktion av verkets anslag i förhållande till regeringens förslag som utskottet förordar väl finansierar den anslagshöjning som utskottet ovan förordat i fråga om allmänna reklamationsnämnden.

dels att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *anslag till konsumentverket*

att riksdagen med anledning av proposition 1986/87:100 bilaga 9 punkt C4 och motion 1986/87:L712 yrkande 5 samt med bifall till motion 1986/87:L716 yrkande 3 till *Konsumentverket* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 50 001 000 kr.

4. Sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket (mom. 4)

Per-Olof Strindberg, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att frågan om en sammanslagning av SPK med konsumentverket tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Därvid har näringsutskottet på begäran av lagutskottet yttrat sig i saken (se senast NU 1985/86:6 y). I en till nämnda yttrande bilagd avvikande mening fann de moderata ledamöterna i näringsutskottet att förslaget om en sammanslagning av SPK med konsumentverket var välmotiverat. I den avvikande meningen betonades att de invändningar som framförts mot tidigare motionsyrkanden med samma syfte saknar tyngd. En konsumentpolitik inriktad på att fungera som ett medel att stärka marknadsekonomin och stimulera en fri konkurrens skulle enligt den avvikande meningen på ett naturligt sätt bäras upp av ett sammanhållet organ för pris-, konkurrens- och konsumentfrågor. Vid den i näringsutskottets yttrande omnämnda aviserade översynen av SPK:s organisation borde uppmärksamheten i första hand inriktas på en förändring enligt förslaget.

Enligt lagutskottets mening äger de anförda skälen fortfarande giltighet, och utskottet tillstyrker således bifall till motion L716 yrkande 1.

dels att utskottet under moment 4 bort hemställa

4. beträffande *sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:L716 yrkande 2 begär att regeringen i besparingssyfte lägger fram förslag till en sammanslagning av statens pris- och kartellnämnd med konsumentverket.

5. Partssammansatt råd knutet till allmänna reklamationsnämnden (mom. 5)

Per-Olof Strindberg (m), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Allan Ekström (m), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m) och Marianne Karlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Som ovan" och på s. 7 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar inledningsvis att de arbetsuppgifter som det partsammansatta rådet hos allmänna reklamationsnämnden skall ha är mycket oklara. Sålunda anfördes i proposition 1985/86:121 när förslaget om inrättande av rådet framlades endast att rådet skall ge nämnden vägledning i vissa angivna s. k. policyfrågor. Utskottet ifrågasätter om inte nämnden själv bör kunna handha sådana frågor. Att ha ett särskilt råd härför leder enligt utskottets mening snarast till onödig byråkrati och kostnader som inte uppvägs av några vinster.

Uppenbarligen anser inte heller regeringen att behovet av ett partssammansatt råd hos allmänna reklamationsnämnden är särskilt stort eftersom, enligt vad utskottet erfarit, regeringen först nyligen utsett ledamöter i rådet och rådet således ännu inte har påbörjat sin verksamhet.

Utskottet vill dock understryka att det givetvis är angeläget att de erfarenheter som görs i nämndens verksamhet vidareförs till andra konsumentorgan, t. ex. konsumentverket. Enligt vad utskottet erfarit sker emellertid en sådan vidareföring från nämnden till konsumentverket. Det är därför angeläget att verkets organisation är sådan att dessa erfarenheter kan tas till vara i verkets arbete. Utskottet utgår också från att konsumentverket vidarebefordrar de erfarenheter och kunskaper som samlas hos nämnden till den lokala konsumentverksamheten. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att något behov av ett partssammansatt råd hos allmänna reklamationsnämnden inte föreligger, och rådet bör således avskaffas. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 5 bort hemställa

5. beträffande *partssammansatt råd knutet till allmänna reklamationsnämnden*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:L712 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om att rådet bör avskaffas.

6. Konsumentpolitikens inriktning (mom. 6)

LU 1986/87:22

Per-Olof Strindberg, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att samverkan mellan kompetenta konsumenter och ansvarskännande producenter utgör den främsta vägen för att uppnå konsumentpolitikens mål.

Konkurrens i en marknad som präglas av mångfaldens utbud ger konsumenter tillgång till varor och tjänster, som prissätts till för konsumenterna förmånligast möjliga priser. Flera miljoner konsumenters i köp uttryckta önskemål påverkar producenterna på långt mera överlägset sätt än påbud från olika statliga myndigheter.

Konsumenterna har enligt utskottets mening rätt att fordra att de varor som utbjuds på marknaden erbjuder god produktsäkerhet. Samhället bör ställa resurser till förfogande för att säkerställa att producenterna fyller sitt ansvar såvitt gäller produkters och varors säkerhet och lämplighet för det ändamål för vilket de erbjuds till marknaden. Härutöver bör, menar utskottet, samhällets insatser inom det konsumentpolitiska området koncentreras till att säkerställa att det marknadsekonomiska systemet genom konkurrensbefrämjande regelgivning stärks och utvecklas – inte minst inom den offentliga sektorn. Vidare bör samhället tillhandahålla sådan utbildning som utvecklar den svenske konsumenten till att få en kritisk och granskande syn på utbudet på marknaden.

En framsynt konsumentpolitik skall, anser utskottet, syfta till att inrikta de samhällsliga insatserna på områden där de verkligen behövs för att skydda dem som kan komma att inta en svagare ställning. En sådan insats bör ske främst inom ramen för marknadsföringslagen och avtalsvillkorlagen samt genom branschvisa överenskommelser med näringsidkarnas organisationer.

Vad utskottet med bifall till motion L716 yrkande 1 sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa

6. beträffande *konsumentpolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:L716 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om konsumentpolitikens inriktning.

7. Standardiserad varuinformation (mom. 9)

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motion L712 att en av de mest angelägna konsumentfrågorna är att ge konsumenten tillgång till ändamålsenlig information om varorna i den vardagliga köpsituationen. Informationen bör därvid utformas så att jämförelser mellan olika alternativ

underlättas. I motionen åberopas ett förslag av varuprovsningskommittén (SOU 1982:38) Fakta för konsumenter som innebär att man på frivillig väg skulle söka bygga upp ett varudeklarationssystem i samarbete med näringslivet. Utskottet anser att ett sådant varudeklarationssystem med igenkänningstecken skulle gagna den marknadsföring som seriösa och ansvarskännande företag bedriver och samtidigt också göra det lättare för konsumenten att välja rätt vara till rätt pris. En utvecklingsmodell kan – såsom anförs i motionen – vara den som möbelbranschen tillämpar. Den branschens "Möbelfakta" är en tillförlitlig och av konsumenterna efterfrågad information.

Enligt utskottets mening bör därför konsumentverket ta initiativ till att i samarbete med andra organ stimulera till ett frivilligt varudeklarationssystem för vissa varor. Vad utskottet med bifall till motion L712 yrkande 1 således anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 9 bort hemställa

9. beträffande *standardiserad varuinformation*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:L712 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ett frivilligt varudeklarationssystem.

8. Datastyrd konsumentinformation (mom. 10)

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Motioner med" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion L712 är rådgivning och upplysning till den enskilde konsumenten till stor del ett kvantitetsproblem. För att nå ut till konsumenten är inte massmedia som radio, TV och tidningar tillräckligt utan man bör ta datatekniken till hjälp. Utskottet anser emellertid – i likhet med motionärerna – att en rad åtgärder måste vidtas för att en datorstödd konsumentupplysning på ett meningsfullt sätt skall kunna föras ut till konsumenterna. Sålunda bör branschorganisationerna uppmuntras att själva bygga upp konsumentdatabaser med produktfakta och jämförande varuanalyser. Konsumentverket bör i samverkan med industrin arbeta fram praktiska normer och standarder för sådana varuöversikter som är direkt avsedda för konsumenten. Konsumentverket bör också komplettera sitt material med datorprogram med konsumentrådgivning som via t. ex. videotextnätet kan föras ut till konsumenten för körning på hemdatorer. Vidare bör konsumentverket i samverkan med televerket studera hur konsumentupplysning bedrivs i närstående stora utländska videotextsystem. Televerket bör också uppmuntras att initiera studier av datoriserad handel med konsumentupplysning. Slutligen bör industrins företrädare uppmuntras att tillsammans med televerket starta praktiska prov med videotext för konsumentupplysning. I det sammanhanget bör samtidigt sociala studier över användningen göras så att tidiga erfarenheter utan dröjsmål kan tas till vara för att göra denna typ av konsumentupplysning tillgänglig för allt större grupper i samhället.

Enligt vad utskottet nu inhämtat föreligger sedan årsskiftet 1986-1987 ett

färdigt datorprogram för budgetrådgivning, och intresset för detta är stort hos kommunerna. I fråga om den försöksverksamhet med videotextsystem för marknadsöversikter som skulle ha påbörjats hösten 1986 har den på grund av tekniska problem ännu inte startat. Utskottet har dock erfarit att problemen nu i huvudsak är lösta och försöksverksamheten beräknas kunna komma i gång hösten 1987. Utskottet noterar med tillfredsställelse att vissa åtgärder sålunda redan vidtagits. Enligt utskottets mening är detta dock inte tillräckligt för att en meningsfull datastyrd konsumentinformation skall komma till stånd, utan samtliga de åtgärder som utskottet redovisat ovan bör vidtas. Vad utskottet med bifall till motionerna L704 och L712 yrkande 2 således anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 10 bort hemställa

10. beträffande *datastyrd konsumentinformation*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L704 och 1986/87:L712 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om erforderliga åtgärder för sådan konsumentinformation.

9. Konsumentverkets varuprovningens verksamhet (mom. 11)

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i motion L712 är varuprovningar det som mest efterfrågas av konsumenterna i samband med konsumentrådgivningen. Varuprovningar är sålunda ett beprövat konsumentpolitiskt instrument som kommer konsumenterna till godo. Riktiga provningsmetoder utgör enligt utskottets mening grunden för all produktutveckling. Utskottet anser dock att det är en nackdel med den nuvarande provningsverksamheten, som konsumentverket bedriver på uppdrag, nämligen att det är fabrikanterna som bestämmer vilka varor som skall provas. För att en provning skall vara tillfredsställande från konsumentsynpunkt bör alla märkesvaror inom samma varugrupp provas jämsides. Utskottet anser att det föreligger ett starkt behov av att utveckla provningsmetoderna i konsumentverkets regi samt att även intensifiera det nordiska och europeiska samarbetet. Genom en utökad provningsverksamhet kan konsumenterna erbjudas bättre produkter samtidigt som producenterna tillskapas mer ändamålsenliga varor. Mot bakgrund av att även producenterna har ett intresse av provning eftersom hög funktionsduglighet är ett konkurrensmedel bör en del av provningsverksamheten kunna finansieras med avgifter. Enligt utskottets mening bör konsumentverkets framtida varuprovningens verksamhet bedrivas enligt de riktlinjer som anförts. Verkets arbetsuppgifter bör vidare kunna omprövas med hänsyn till utvecklingen i samhället och till de behov som varuprovningen fyller. Vad utskottet med bifall till motion L712 yrkande 3 således anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. beträffande *konsumentverkets varuprovningsverksamhet* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:L712 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om konsumentverkets framtida varuprovningsverksamhet.

10. Konsumentskydd på bilområdet (mom. 12)

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "I avvaktan" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör marknadsdomstolens avgöranden i fråga om varudeklaration på begagnade bilar och informationsskyldighet vid reparations- och servicearbeten avvaktas. Med hänsyn till frågans vikt bör dock regeringen noga följa utvecklingen samt snarast vidta de åtgärder som med hänsyn till utgången i marknadsdomstolen kan anses erforderliga för att stärka konsumentskyddet på bilområdet i enlighet med vad som begärts i motion L712. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 12 bort hemställa

12. beträffande *konsumentskydd på bilområdet* att riksdagen med bifall till motion 1986/87:L712 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om åtgärder för att stärka konsumentskyddet på bilområdet.

11. Könsdiskriminerande reklam (mom. 13)

Per-Olof Strindberg, Allan Ekström och Nic Grönvall (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "befinns nödvändigt" bort ha följande lydelse:

Som utskottet framhållit då frågan om förbud mot könsdiskriminerande reklam tidigare varit aktuell (se LU 1985/86:34) bör sådana avarter inom reklamen som tar sig uttryck i framställningar av könsdiskriminerande natur och som kan upplevas som kränkande inte få förekomma. Utskottet har därför helt ställt sig bakom syftet med motionen. Det finns också ett klart avståndstagande från denna form av reklam hos en bred allmänhet, och även näringslivet har sedan tio år klart vänt sig mot den könsdiskriminerande reklamen, något som kommit till uttryck i bl. a. en deklARATION som Näringslivets delegation för marknadsrätt (NDM) avgav 1976. Enligt utskottets mening har denna deklARATION haft en sanerande effekt.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att lagstiftning är ett dåligt instrument när det gäller att komma till rätta med reklam som avviker från grundprincipen om mäns och kvinnors likaberättigande och bör tillgripas endast om det visar sig att det inte går att på annat sätt få till stånd en nödvändig sanering av marknaden. I sistnämnda hänseende vill utskottet erinra om att konsumentverket år 1986 fick i uppdrag av regeringen att dokumentera den könsdiskriminerande reklamens omfattning och att följa dess utveckling samt att senast vid utgången av år 1988 till regeringen redovisa sina erfarenheter och bedömningar. Ingenting hindrar konsumentverket att i samarbete med

jämställdhetsombudsmannen (JÄMO) före nämnda tidpunkt hos regeringen begära särskilda åtgärder, om så befinns nödvändigt.

LU 1986/87:22

Särskilda yttranden

1. Konsumentpolitikens inriktning m. m.

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anför:

Utgångspunkten för folkpartiets konsumentpolitik är ett samhälle med en socialt inriktad marknadsekonomi som bygger på konkurrens, fritt konsumtionsval och fri prisbildning. Alla erfarenheter visar att marknadsekonomi är det oöverträffade sättet att hushålla med samhällets knappa resurser. I en väl fungerande marknadsekonomi är det konsumenten som via sina köp styr produktionen i enlighet med sina preferenser. Marknadsekonomi förutsätter dock att det finns konkurrens mellan fristående företag. Monopol, kartellbildningar och prissamverkan måste därför motverkas genom en effektiv lagstiftning mot konkurrensbegränsningar. Ett viktigt mål för konsumentpolitiken är vidare att underlätta för konsumenterna att göra de köpval som från deras egna utgångspunkter är rationella. Därvid är tillgången på information och kunskaper av stor betydelse. Enligt vår mening bör den framtida konsumentpolitiken också vara inriktad på att stärka konsumenternas påverkan på offentligt producerade varor och tjänster. Vi har nu inget yrkande i denna fråga utan vill med detta yttrande endast redovisa vår principiella inställning.

2. Konsumentpolitikens inriktning m. m.

Martin Olsson och Marianne Karlsson (båda c) anför:

Riksdagen fattade våren 1986 beslut om konsumentpolitikens inriktning (LU 1985/86:34). Vi anförde då i den till betänkandet fogade reservationen 4 bl. a. följande. Fri konkurrens, fri prisbildning och näringsfrihet, främst rätten att starta nya företag, utgör viktiga förutsättningar för ett fritt konsumtionsval, för hög produktkvalitet och för rimliga konsumentpriser och är därför av avgörande betydelse ur konsumentpolitiska synpunkter. Vi framhöll även att det ekonomiska system som bäst främjar en fortsatt välståndspolitik i vid bemärkelse och därmed även för alla grupper och över hela landet en positiv konsumentpolitik är ett marknadsekonomiskt system med olika typer av företag som konkurrerar på lika villkor och som genom lagstiftning och samhällsorgans åtgärder och stöd verkar inom ramen för sociala, miljömässiga och regionalpolitiska hänsynstaganden.

Vi har under innevarande riksmöte inte aktualiserat frågan om konsumentpolitikens inriktning och vilket ekonomiskt system som vi anser mest positivt ur konsumentpolitisk synpunkt, men har självklart samma principiella inställning som framkom i bl. a. ovannämnda reservation.

3. Viss informationsskyldighet vid extrapriser på livsmedel

LU 1986/87:22

Nic Grönvall (m) anför:

Fri prisbildning är ett av de främsta konkurrensmedlen vid handel i konsumentledet. Den fria priskonkurrensen gynnar konsumenterna, som härigenom ständigt kan söka en ur prissynpunkt förmånlig leverantör.

Konsumentverket har, som framgår av utskottets redovisning i betänkandet, med utgångspunkt från behovet av information i samband med prisnedsättning utfärdat riktlinjer vid tillfälliga prisaktiviteter för dagligvaror. Vidare bearbetas frågan ur viss synvinkel av en av jordbruksministern tillsatt utredning.

Det saknar mot bakgrund av den redovisning som lämnats i betänkandet både intresse och relevans att referera i stor korthet vad jordbruksministern yttrat i visst sammanhang; särskilt som referatet inte ger någon vägledning för förståelse av vad jordbruksministern verkligen menat.

